

TOPLANTILAR - GEZİLER

"Dünya nüfusunun durmadan çoğalması ve gereksinimlerinin artışı nedeniyle bugüne kadar tükenmez gözüyle baktığımız gezegenimizin geleceğin insan uygarlığının yararlanabileceği sınırlı olanak ve rezervlere sahip olduğu, insanlık tarihinde ilk kez olarak son on yılda daha geniş bir kamuoyu tarafından anlaşılabilmiştir. Bu durumda bütün yerbilimleri branşlarına yeni bir sorumluluk düşmektedir. Bugüne kadar olduğu gibi yerbilimciler yeni enerji, mineral ve su kaynakları bulmak için çalışacaklar, ancak bilgi, yöntem ve yeni araştırmaları ile gelecek için kötümser veya iyimser değil de gerçekçi bir durum değerlendirmesi yapmak, bugün daha tartışmaya katılmaları olanaksız olan geleceğin insanlarına yeryuvarında yalnızca kuru bir canlı varlık olabileceği değil de insana yakışır bir yaşama olanağı sağlamak için yeraltının sınırlı zenginliklerinin, toprak ve suların akılcı ve sakımlarak kullanılması için uğraş vermek zorunda kalacaklardır."

W. V. ENGELHARDT

F. Almanya, "Geologische Vereinigung"
Başkanı

Yukarıda sunuş yazısı verilen "Yerbilimleri ve İnsanın Geleceği" adlı kurultay 24 - 26 Şubat 1977 günlerinde Tübingen'de yapılmıştır. Sunulan bildirimlerin bazıları "Geologische Rundschau, 1977/3"de yayınlanmıştır. Bazı ilginç başlıkları aşağıda verilmiştir.

Hubbert, M.K., Gelişmiş sanayi toplumuna geçişte jeolojinin rolü;

Cloud, P., Entropi, hammaddeler ve gelecek nesiller;

Kehrer, P., Yeryuvarının enerji kaynakları-yerbilimleri açısından sınırlar;

Müller - Salzburg, L., Schneider, H.J., Çevre tahribi çağında mühendislik jeolojisinin büyüyen önemi;

Schneider, J., Yerbilimciler ve topluma karşı sorumlulukları;

Heigl, F., Schetelig, K., Jeoloji, hidrojeoloji ve korunma açısından nükleer santraller için standard yer seçimi;

Beurlen, K., Paleontolojik açıdan insanın geleceği;

Grelling, R., Doğayı koruma parklarının kurulmasında jeolojik problemler

Hagel, J., Okul ders programında yerbilimleri ile ilgili çevre ve geleceğin problemleri;

Sioli, H., Amazonlar-Ekolojik dengenin tahribi (?).

I. ULUSAL PERLİT KONGRESİ

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü ve Türkiye Jeoloji Kurumu'nun ortak çabalarıyla gerçekleştirilen Kongre 20 - Aralık 1977 günü TTOSOTBB Konferans Salonunda başladı. İlk gün öğleden önceki açılış konuşmalarından sonra bildirimlere geçildi.

Bildirimlerin sektörlere göre dağılımı ve sayıları şu şekildedir.

- 1 — İnşaat Sektörü ile ilgili 5 bildiri
- 2 — Tarım Sektörü ile ilgili 10 bildiri
- 3 — Perlit jeolojisi ile ilgili 6 bildiri
- 4 — Perlit teknolojisini ile ilgili 3 bildiri

Bunlar dışında sunulan Perlit maden'ciliği ile çok uluslu şirketlerin bugünkü ve gelecekteki ilişkilerini inceleyen bir bildiri ile perlit ürünlerinin ülkemiz piyasasındaki durumunu inceleyen diğer bir bildiri de bunlara katarak Kongrede toplam 26 bildiri sunulmuştur.

Kongrenin biteceği gün olan 22 - Aralık - 1977 günü öğleden sonra ise Kongrenin genel bir değerlendirilmesi sayılabilecek panele ayrılmış ve aynı akşam Kent Otelinde Sayın Dr. Adnan Arbatlı (Pabalk) tarafından verilen bir kokteyl ile Kongre kapanmıştır.

Kongre öncesi basına dağıtılan basın bildirimleri ile Televizyon aracılığı ile yayınlanan basın toplantısının da etkisi ile umulan tizerinde ilgi gören Kongre Perlit ile ilgili olarak şu somut sonuçlara ulaşılmasını sağlamıştır.

1 — Kamuoyu, perlit ile ilgili sektör temsilcileri perlitin kullanım alanları ile Türkiye'nin perlit varlığı konusunda gereği kadar aydınlanmışlardır.

2 — Bugün Türkiye'de tüketilen hafif inşaat gereçlerinin tüm inşaat gereçlerine oranı 1/300 olup bu oran çok küçüktür. Yurdumuzun bir deprem kuşağı üzerinde oluşu ile içinde bulunulan enerji darboğazı özellikle konutların atmosferik etkenlere karşı yalıtılmasında hızla perlit kullanımına gidilmesinin gereği vurgulanmıştır. Yine buna bağlı olarak Konutlarda kullanılan yalıtıcı madde ile ilgili hükümet kararnamesinde perlitin sözedilmeyişinin büyük bir eksiklik olduğu ve bunun en kısa zamanda düzeltilmesi Kongreye katılan delegelerin hepsinin katıldığı ortak bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır.

3 — Perlitin Tarım sektöründe kullanımı ile ilgili olarak özellikle A.Ü. Ziraat Fakültesinin yoğun bir çalışma içinde olduğu ve bu çalışmalarda toprağın su ve nadas gereksinimi azaltıcı yönde sonuçlara varılmanın çok kuvvetli olduğu görülmüştür.

4 — Çok uluslu şirketlerin şimdiden perlit madenciliğine el attığı, bunun ilerde daha da yoğun olacağı düşünülerek perlit rezervlerimizin doğrudan veya dolaylı olarak çok uluslu şirketlerin eline geçmesini önlemek amacıyla toplumsal ve siyasal çabaların daha da güçlü bir şekilde devam ettirilmesi Kongrenin vardığı en önemli sonuçlardan biri olarak ortaya çıkmıştır.

5 — Dünya Perlit Kongresi'nin önümüzdeki yıllarda devreye girecek olan Etibank Cumaovası Integre tesisleri ile dünyanın üçüncü büyük perlit üreticisi durumuna girecek olan Türkiye'de yapılması önerilmiştir.

II. TÜRKİYE SANAYİ KONGRESİ

Kimya Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen Sanayi Kongresi ve Sergisi 5 - 7 Aralık tarihleri arasında Ankara'da yapıldı. TMMOB'ye bağlı odaların tek tek ve uzmanlık alanları ile ilgili yaptıkları Kongreleri bir bütünlük içinde birleştirmek için 1976 yılında Makina Mühendisleri Odası'na düzenlenen Sanayi Kongresine diğer odalar da katkıda bulunmuşlardı. Bu yıl da Sanayi Kongresi düzenleme görevi TMMOB adına Kimya Mühendisleri Odasına verildi. TMMOB'ye bağlı diğer Odalar da kongreye tebliğ hazırlayarak katıldılar. Böylece Sanayimizin çeşitli kesimlerinin bir arada incelenmesi imkanı doğmuş oldu. Kongrede sunulan tebliğlerde ele alınan konunun teknik ve ekonomik boyutlarıyla birlikte incelenmesine ve TMMOB üyelerinin uzmanlıklarından kaynaklanan bilgilerin bütün üyelerine ve halka sunulmasına özen gösterildi. Bu bakımdan tebliğler yalnız dar bir uzman veya ilgili grubuna değil, bir tabana sesleniyordu. Ayrıca tebliğlerde ele alınan konuların ilgili bütün mühendislik ve mimarlık açılarından incelenmesine de dikkat edilmişti. Kalabalık bir dinleyici grubu tarafından izlenen Kongrede sunulan tebliğler Kimya Mühendisleri Odası tarafından broşürler halinde yayımlanacak, Kongrede ele alınan konuların başlıkları şöyle idi:

- Sanayileşme ve Çevre Sorunları (TMMOB çalışması)
- Teknoloji aktarımı (TMMOB ve KMO çalışmaları)
- Kimya Sanayii (KMO çalışması)
- Temel Kimyasallar (KMO çalışması)
- Petrokimya Sanayi (KMO çalışması)
- Hammadde kaynakları (KMO çalışması)
- Ulaşım (İnşaat ve Mimar Odası çalışması)
- Enerji (Elektrik Mühendisleri Odası çalışması)
- İşgücü Teknik Eğitimi (KMO çalışması)

Ayrıca uzmanlarla değişik görüşleri savunan kuruluşların katıldığı işçi Sağlığı ve İş Güvenliği ile 4. Beş Yıllık Kalkınma Planı konularında iki de panel düzenlendi.

TÜRKİYE 1. KÖMÜR KONGRESİ

23 - 27 Ocak 1978 tarihlerinde Zonguldak'ta TMMOB Maden Mühendisleri Odası Zonguldak Şubesinde düzenlenen Kongrede Türkiye'nin enerji sorunu ve buna bağlı olarak yenilenebilir enerji kaynaklarından Taşkömürü ve Linyitin enerji gereksinimimizdeki yeri, bilimsel, teknik, hukuk, siyasal ve sosyal açıdan tartışılmıştır.

Zonguldak'ın böyle bir kongre için seçilmiş olması son derecede ilginçtir, çünkü kömürün Türkiye'de ilk bulunduğu yer bu ilimizdir. Ancak böyle bir kongre için kömürün bulunuş tarihinden itibaren 150 yıl gibi uzun bir süre geçmiş olması da gerçekten düşündürücüdür. Geçen 1961 yılında CEN-TO aracılığı ile gerçekleştirilen bir simpozyumda konu bir kez daha ele alınmış ancak sorunlara gerçekçi bir yaklaşım sağlanamamıştır. Dileğimiz bu ve buna benzer kongrelerin dar

boğazlara girilmeden örneğin enerji gibi, mahallinde ve gerçekçi yaklaşımlar içerisinde yapılmasıdır.

Kongreye sunulan tüm bildirimler açısından bir değerlendirme söz konusu olduğundan; bilimsel ve teknik konular, hukuki konular, sağlık ve sosyal içerikli konular, olmak üzere üçlü bir kompozisyon görme olasılığıdır. Bilimsel ve Teknik konularda taşkömürü ve linyitin ilk kez bulunuşundan, üretim aşamasına kadar geçirdiği evreler ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Taşkömürünün görünür, muhtemel, mümkün olmak üzere bugün için saptanmış rezervinin 1.2 milyar ton olduğu, bu rezerv den toplam 550 milyon ton dolayında bir üretimin gerçekleştirilebileceği, her yıl 10 milyon ton üretim düzeyine ulaşıldığında ise bu rezervin 55 yıllık bir ömre sahip olduğu vurgulanmıştır. Ancak bugün için üretim düzeyi 4.6 milyon ton dolayında olup yurtdışı gereksinimimize yetecek düzeyde bile olmadığı ortaya konmuştur.

Taşkömürü üretiminin tümü kamu sektörü elindedir.

Linyit konusunda en büyük rezervli sahalar ile ıralorifik değerleri, bölgesel dağılımları gözönüne alınarak hazırlanmış bildiriye potansiyelimizin 5.6 milyar ton dolayında (görünür, muhtemel, mümkün) bir rezerve sahip olduğumuz belirtilmiştir. Belirtilen çok önemli bir hususta linyitlerimizin % 33 kadarının kamu sektöründe % 67 sinin özel sektör elinde olduğu, üretimin ise % 65 nin kamu sektörü tarafından % 30 dolayında bir miktarında özel sektör tarafından yapıldığının açıklanmasıdır.

Teknik sorunlar içerisinde tartışılan bildirimlerde üretimin artırılması için alınması gereken önlemler ile üretimin belirlenen hedeflere ulaşamamasındaki etkenler ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Bu kongrede araştırmacı kamu kuruluşlarına yeni kömür sahaları bulunması yönünden daha fazla görev düştüğü, bu hususta en büyük görevi yüklenmiş olan MTA Enstitüsünün daha etkin çabalar içerisinde olduğu da ortaya konmuştur.

Hukuki sorunlarda, maden yasamız ile ilgili değiştirilmesi gerekli maddeler ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

Sağlık ve Sosyal içerikli konularda başta emniyetli iş koşullarının sağlanması, üretim sırasında sağlığa zararlı koşulların en az düzeye indirilmesi, kentin kirlenmesinin önlenmesi ve bu konulara ilişkin yapılacak etkin çalışmaların bir plan ve program içerisinde hızla uygulamaya başlatılması gerektiği ayrıntılı olarak vurgulanmıştır.

Bu kongrenin en ilginç bildirimlerinden biri kuşkusuz çok uluslu şirketlerin dünyadaki kömür madenciliği üzerindeki rolü ve işleyişini irdeleyen bildiri idi.

Bildiriye dünyada sadece Hindistan'ın çok uluslu şirketleri ülkesine sokmadığı, çok uluslu şirketlerin özellikle geri bırakılmış ülkelerde sömürü düzenini nasıl sürdürdüğü çok açık olarak sergilenmiştir.

Siyasal değerlendirmelerde ise daha önceki dönemlerde ucuz enerji diye, bağımlılığı artırıcı, petrolü çok az olduğu halde petrol tüketimine yönelik yatırımların körüklendiği ve bunun bugünkü koşullarda ekonomik açıdan ülkemizi ne derece zor duruma düşürdüğü ortaya konmuştur.

Ülkemizin kendi öz kaynaklarına dönük yatırımların hızlandırılması ve özendirilmesi ile kısa dönemde uygulamaya başlaması gerçeğide açıklıkla vurgulanmıştır.

Kongrenin, enerji hammaddelerinden kömür ile ilgili pek çok sorunu bilimsel, teknik, sosyal, hukuki ve siyasal açıdan yararlar sağlıyacağını umar düzenleme kuruluna teşekkür ederiz.

Ertem TUNCALI